

„Nem gondolhatjuk, hogy azért fogunk nyerni 2018-ban, mert az ellenzék már most veszített”

MRÁZ ÁGOSTON SÁMUEL
ÉS FODOR CSABA INTERJÚJA.
FOTÓ: ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA

Kövér László, az Országgyűlés elnöke az európai és a világpolitika változásáról, egy új világrendszer formálódásáról, valamint hazánk helyzetéről és az előttünk álló kihívásokról.

Az idei esztendő meglepetésekben bővelkedett az európai és a világpolitikában. Ha az angolszász világot nézzük, a Brexit után Donald Trump elnökké választása igen komoly jelzés az elitek számára. Elnök úr szerint utóbbi kapcsán jogosak a pozitív várakozások, vagy igaz van azoknak, akik szkeptikusak?

K. L.: Úgy vélem, ha elmélyültebben nézzük az amerikai elnökválasztás eredményét, nem meglepő mindaz, ami történik. Az elmúlt másfél év európai választásai politikai értelemben egyfajta földrengést jelentettek. A francia regionális választás, a Brexit, vagy épp a nyilvánvalóan manipulált osztrák elnökválasztás – ha nem az uralkodó elit jelöltjének győzelme, hanem a Szabadságpárt jelöltjének negyven százalékos fölötti támogatottsága felől nézzük – legalábbis világos jelzést adott az elitek számára. E voksolások ugyanakkor mindössze kísérő rengések voltak, a változás epicentruma az óceán túlpartján jelentkezett Trump megválasztásával. A visszafogott várakozás annyiban indokolt, hogy egyelőre nem látszik, az új adminisztráció pontosan milyen politikát hajt majd végre a számunkra is fontos kérdésekben.

„Mindenesetre egyértelművé vált: a második világháború utáni nyugati világ a működőképességének határáig sodródott, és alapvető változásokért kiált. Az egyre nagyobb teret nyerő rendszerellenes alakulatok egy új korszak igényét mutatják.”

E politikai erők azonban egyelőre csak az ítéletet mondták ki, érdemi válaszok nincsenek a jövő rendezését illetően. Kérdés, hogy a Trump adminisztráció a vég kezdete, vagy a kezdet vége lesz abban a folyamatban, melyben végső soron egy új világrendszer formálódhat. Magyar szempontból egyébként a még nyitott kérdések ellenére pozitívan kell állnunk az eredményhez. A Hillary Clinton nevéhez köthető külpolitika a rendszerváltozás óta nem tapasztalt mélységbe juttatta a magyar-amerikai politikai kapcsolatokat. Egy esetleges Clinton-adminisztráció még leplezetlenebb beavatkozást hozott volna a magyar belpolitikába. Magyarországnak és az egész térségünknek az a problémája, hogy az Egyesült Államok – saját geopolitikai érdekeitől vezetve – hol

túlzott aktivizmussal fejezi ki érdeklődését irántunk, hol meg még a térképéről is lecsúszunk. Várunk egy olyan kiegyensúlyozott időszakra, amikor Washingtonban éppen annyira érdeklődnek Közép- és Kelet-Európa iránt, és úgy fejezik ezt ki, amennyire és ahogy még nekünk is jól esik.

Mit gondol Elnök úr, más lesz Trump Amerikája? Az elmúlt időszakban a globalizáció-kritika sokszor Amerika-kritikaként fogalmazódott meg. Ez helyes megközelítés, vagy szétválasztható a kettő?

K. L.: Miközben hosszú ideje jogosan a globalizáció és Amerika közé egyenlőség jelet tettünk, ez ma már részben meghaladott. Sokszor az amerikai társadalom is vesztese e folyamat egyes elemeinek, miként az amerikai kormányzat sem mindig tudja érvényesíteni a nemzeti érdekeket, például a szabadkereskedelmi vitarendezések során.

„Míg eddig az informális háttérhatalmak világszerte csak manipulálták a kormányokat, ma már nyílt hatalomra törekszenek. Céljuk egy olyan világrendszer kialakítása, amelyben a politikai működést a nemzetállami demokratikus döntéshozatal egyre kevésbé tudja befolyásolni.”

Trump megválasztásában tükröződik az amerikai társadalom egy részének globalizációhoz való viszonya. Ha egyelőre nem is tudják ellenérzéseiket világos programba önteni, tüneti szempontból egyértelmű, hogy a kialakult világrendszer e csoportokat is – Bogár László kifejezését használva – törmelék társadalommá tette, vagy legalábbis súlyosan leértékelte. Ők azok, akik egyre inkább úgy érezték: a rendszer működése szempontjából eliminálható tényezőként kezelik őket.

2017-ben Európa szerte választásokat tartanak. Érdemes változásra készülünk? Ha igen, milyen lesz a változás iránya Európa jövője szempontjából?

K. L.: Bízom benne, hogy nem agónia kezdődik Európában, hanem az őszinte eszmélés. Meg kell értenünk, hogy nem a pénzügyi vagy migrációs válság a probléma,

hanem az, hogy – ide véve még az EU szomszédságában, Ukrajnában kiróbbant konfliktust is – ezeket az Unió nem volt képes, nem hogy kezelni, hanem helyesen értelmezni sem. Ez pedig azok bűne, akik rátelepedve a brüsszeli intézményekre elvették Európa lelkét, keresztény és nemzeti identitását, s mindezt egyfajta totalitárius dühvel, az újbóli kirekesztettség érzését keltve az új tagállamokban. Ők azok, akik – európai biztos létükre – különböző páholyok zárt ajtajai mögött, vagy éppen egy nemzetközi spekuláns és felforgató szájából várják az eligazítást, de óvják az európai politikusokat, nehogy a népakarat uszályába kerüljenek. El kell kerülni a kétségbeesett reakciókat, de a baj nagyságával tisztában kell lennünk. Ennek tudatában megfontolt lépésekre van szükség, mielőtt a széthúzás már nem lesz visszafordítható. Akiket megütött a Brexit, a német bevándorlásellenes AfD erősödése, vagy épp a Visegrádi Csoport összetartása, azok most pánikban vannak.

„Sajnos ők nem az Európai Uniót, hanem saját pozíciójukat féltik, mert a világképük mindenhatósága látszik meginogni.”

Ha az idetartozó elitcsoportok nem változtatnak a politikájukon, ha nem téríti őket észhez egy újabb választói visszajelzés, a folyamatok a bomlás minőségileg új fázisába is eljuthatnak. Egyelőre olyanok ők, mint a Bourbonok: semmit sem tanulnak, és semmit sem felejtnek. Ennek viszont sajnós nagy ára lehet.

Térjünk át az Oroszországhoz fűződő viszonyra. Hogyan lehet úgy jó kapcsolatot ápolni az oroszokkal, hogy ne essünk át a ló túloldalára?

K. L.: A ma bennünket körülvevő nemzetközi térben a kommunizmus utolsó évtizedeiben megtapasztalható kísérletiesen hasonló légréteg uralkodik: az ideológiai kizárólagosság finom elnyomó eszközökkel való fenntartásának képmutató és fojtogató, kisszerű bürokraták által működtetett életidegen világa. Ezért sokakban talán ösztönösen nagyobb szimpátiát kelt az igaz-vérig politikus orosz államfő, mint néhány, vízió nélküli európai karrier-politikus. Persze a politika nem a szimpátiáról, hanem az érdekekről szól. Nekünk, sokat látott kis nemzeteknek nem szabad elfelejtenünk, hogy minden nagyhatalom egyforma, csak másképpen adják elő. Le kell szögeznünk, hogy Oroszországot is megilleti a jog, hogy saját nemzeti érdekei szerint politizáljon, akár a nemzetközi térben is. A kérdés az, hogy hol vannak ennek a nemzeti érdekérvényesítésnek a határai? Ha az egyik globális hatalom úgy érzi, hogy a világ bármely pontján joga van megvédenie a saját nemzetbiztonsági érdekeit, akkor Oroszország vajon miért ne tenné ezt meg a saját közvetlen szomszédságában? Azt is meg kell értenünk, hogy a balti államokban vagy lengyel barátaink körében kevesen tudnak öszintén hinni abban: hatalmi

ambíciói terén ez az Oroszország más, mint az egykori Szovjetunió. Az 1956-os forradalmunk és szabadságharcunk hatvanadik évfordulóján talán az sem jogosulatlan megjegyzés részünkről, hogy nem túl bizalomgerjesztő, ahogy Oroszország saját második világháború utáni szerepéhez viszonyul.

„Ugyanakkor nem célszerű értelmetlen feszültségeket gerjeszteni, meg kell próbálni újra felvenni a párbeszéd fonálát Oroszországgal, s újra érdekeltté tenni a szorosabb együttműködésben.”

Ha a német-francia ellenségeskedés történelmi meghaladására tett kísérlet sikere volt az Európai Unióhoz vezető folyamat kiinduló pontja, akkor miért ne bízhatnánk abban, hogy hasonló történhet az Európai Unió és Oroszország között is. Elvégre egy, a kölcsönös előnyökön alapuló stratégiai együttműködéssel elvileg mindkét fél jól járna.

A lengyelek Oroszországhoz fűződő szempontrendszeré mennyiben befolyásolhatja ezt a törekvést? Megőrizhető a Visegrádi Csoport egysége az orosz kapcsolat eltérő megítélése ellenére?

K. L.: Először is azt kell megértenünk, hogy Lengyelországgal közösen mi nem egyszerűen csak a Visegrádi Csoport tagjai vagyunk, hanem történelmi testvériség köti össze nemzetünket. A rendszerváltozás óta a magyar külpolitika sarokköve a kitűnő magyar-lengyel viszony. Kétségteljesül igaz, hogy más a történelmi viszonyunk Oroszországgal. Törekednünk kell arra, hogy még csak kétséget se ébresszünk lengyel barátainkban a köztünk lévő kötelék szorosságát és megbízhatóságát illetően Oroszország miatt. Alapvető – különösen az Oroszországgal határos országok biztonsági igényeit illetően – kérdésekben pedig nincs különbség az álláspontunkban. Ha mindezt szem előtt tartjuk, a Visegrádi Csoport nem lesz megosztható az Oroszországgal való viszony miatt, ráadásul a csehek és szlovákok is – ha jól érzékelem – a mi megközelítésünkhöz állnak közelebb e kérdésben.

Külpolitikai, de egyébként történelmi szempontból is rendkívül fontos a Visegrádi Csoport egységének megteremtése. Mégis, rendre azt tapasztaljuk, hogy megpróbálják megosztani ezt a közösséget. Vajon melyik területen jelentkezhet a legveszélyesebb megosztási kísérlet a V4 csoporttal szemben?

K. L.: A megosztási kísérletek újra és újra meg fognak jelenni. Ezek egyébként önmagukban a Visegrádi Együttműködés sikerességét igazolják. Több nyugati politikusban frusztrációt váltott ki, hogy a négy ország egységét eddig nem lehetett megtörni. Ebben egyébként leginkább az európai baloldal érdekelt. Ezért különösen figyelemre méltó, hogy a V4-országok kormányai eltérő ideológiai, pártpolitikai összetételének, vagy épp a nyugati világhoz való gazdasági integrációjuk különbözőségének nem volt gyengítő szerepe az egység fenntartásában.

„Továbbra is hinnünk kell abban, hogy csak együtt vagyunk erősek.”

Egyfelől, a négy ország lakossága már nem megkerülhető tényező az Európai Unión belül. De az együttes gazdasági erőnk sem lebecsülhető. A Németországgal való kereskedelmi volumenünk például meghaladja a

klasszikus német-francia, vagy épp a német-amerikai relációt. A Német Szövetségi Statisztikai Hivatal 2015-ös adatai alapján a V4-ekbe irányuló német export csaknem 123 milliárd euró, az onnan érkező import valamivel több, mint 121 milliárd euró volt. Német-francia relációban az export 103, az import 67 milliárd eurót, német-amerikai viszonyban az export 114, míg az import 60 milliárd eurót tett ki. Az sem utolsó szempont, hogy az egyre erősebbé váló Visegrádi Együttműködés más régiós kapcsolatoknak is távlatot adhat, például Bajorországgal vagy Ausztriával. Mindez egy egészen másféle, új Európa-képet rajzolhat ki. E változás esélye Magyarország nélkül aligha került volna elérhető közelségbe.

Ezek szerint ma több szövetségesünk van, mint két éve?

K. L.: Miniszterelnök úr egy korábbi gondolatát idézve, a barátainkat onnan lehet megismerni, hogy ha kórusban gyalognak minket, ők azok, akik hallgatnak. Ez viszont változóban van, és épp a Visegrádi Együttműködés nyújt ehhez masszív alapot. Ami összeköt minket, az a közös érdekek és értékek felismerése, valamint az ezekért való közös fellépés, melynek alapja a négy országot összekötő sajátos történelem.

„A mögöttünk hagyott esztendők le nem becsülendő részsikerei talán megerősítik abbéli hitünket, hogy évszázados berögződéseket meghaladva érdemes egymásban a szövetségest megtalálni helyett, hogy nagyhatalmú protektorátokat keresnénk, akár a velünk egy sorsot osztó szomszéd rovására is.”

Az eddig elért eredmények megtartásához és a távlati célok eléréséhez persze elengedhetetlen, hogy Magyarországon stabilitás legyen. Ma a többség úgy véli, jó eséllyel újrávalasztták a kormányt 2018-ban. Elnök úr szerint mi lehet e téren a buktató?

K. L.: Ugyanaz, mint ami a sikert ígéri: az, hogy nincs potens, kormányképes ellenzék Magyarországon. Persze alternatív program sincs: ma senki nem tudja hitelesen azt mondani az ellenzék részéről, hogy amit a Fidesz-KDNP kormány 2010 óta tett, ahhoz képest lényegesen más utat kellett volna bejárnunk. Az alternatíva legfeljebb a gazdasági csőd lehetett volna. A vélt vagy valós szociális problémákra építeni sem tűnik jó stratégiának akkor, amikor a gazdaság növekvő pályán van, a jövedelmek pedig érzékelhető módon, egyre bővülő körben és folyamatosan emelkednek. Befolyásteresztésre törekvő hazai és külföldi pénzemberek is egyre kevésbé tudnak segíteni az ellenzék helyzetén, s az amerikai elnökválasztás eredményének tükrében már az „internacionalista testvéri segítségnyújtásban” sem nagyon reménykedhetnek.

„A baloldalnak ma egyszerűen nincs felhajtó ereje. Eszköztelenek, gondolat nélküliek, híján vannak a valamire való személyiségeknek és az legendó támogatottságnak. Kétségbeesésükben mindent rombolnának, amit a polgári oldal épített vagy építeni akar, az „ami rossz a kormányoknak, az jó az ellenzéknek” elve alapján, függetlenül attól, hogy ami felépült, abban a magyar emberek közös erőfeszítése van benne, amit építeni akarunk, abban pedig a közösség érdekei, ambíciói.”

Rádásul ott van koloncként a nyakukban Gyurcsány Ferenc, és még a bátorságuk is hiányzott, hogy megpróbálják ezt levetni magukról. A kormányzásoképtelenség és a kalandorság nem csak a baloldal sajátja, ebben a Jobbik is osztozik. A nemzeti ügyekhez való hozzáállás tovább erősíti e baljós képet: azok elárulását a baloldalon történelmi hagyományként ápolják, a Jobbik viszont csak most érzett rá igazán ennek ízére. Mindez mégis komoly veszélyt hordoz magában. Nem gondolhatjuk azt, hogy azért fogunk tudni választást nyerni 2018-ban, mert az ellenzék már most veszített.

A már-már „saját” médiát szerző, új mecénások által támogatott Jobbik jelenthet valódi veszélyt a kormánypárt számára?

K. L.: A Jobbiknak elsősorban eddig is a baloldal volt az igazi vetélytársa. Veszély persze e téren is van azért. Akik tegnap még azzal akarták bel- és külföldön lejáratni a kormányt, hogy kollaborál a szélsőjobbal, azok most 180 fokos fordulatba kezdtek. Abszurditásnak tartom például néhány korábbi SZDSZ-politikus és értelmiségi megnyilvánulását, mely szerint a baloldalnak akár a Jobbikkal is együtt kellene működni, mert – ahogyan Kószeg Ferenc megfogalmazta – számukra „e pillanatban semmi sem előbbre való, mint Orbánt kirobbantani székéből”. Kószeg az MSZP-SZDSZ koalíciót támogató képviselői szavazatát megindoklta, az 1994. július 11-i Népszabadságban megjelent írásában szerepel két, a meghaladott korábbi álláspontját magyarázó emlékezetes mondat: „A gyáva zsidók (...) Csurkától megrettenve most az MSZP-hez menekülnek. A még gyávább zsidók, akik közé magamat is számítom, szeretnének kibékülni a mérsékelt jobboldallal.” Úgy tűnik, hogy a Kószeg-féle demokraták eljutottak a felbátorodás Rákosi Mátyas által egyszer már megmászott csúcsára, aki a nyilasokat a kommunista pártba tömegesen befogadva velük harcolt a „népi demokráciáért” és a valódi ellenség, a keresztény, nemzeti, polgári erők megsemmisítéséért.

„Mintha a történelem ismételné önmagát. Rádásul, ahogyan egykor a nyilasok és a kommunisták bázisa, úgy most a baloldal és a Jobbik potenciális tábora is jelentős részben lefedi egymást.”

Az elvek teljes hiánya, a türelmetlen hataloméhség és az Orbán-fóbia a háttérben már ma is zajló együttműködés továbbfejlesztésével megteremtheti a technikai koalíciót a baloldal és a Jobbik között. Időközi választásokon is tapasztaltuk, hogy ennek sikerességéhez elég, ha egyes térségekben az egyik szereplő nem állít jelöltet a másikkal szemben, vagy szándékosan gyenge jelölttel állnak startvonalhoz.

Ezek szerint a gyakorlatban ismét két párt, illetve két politikai oldal lehet Magyarországon?

K. L.: Nem tartom valószínűnek, de mintha az ellenzék ezt a taktikát követné. Ennek egyik fontos eleme, hogy ma már egyre kevésbé lehet tudni, a Jobbik mit is képvisel valójában.

bi ellenzéki csoporttal, ezzel gyakorlatilag le is mondva a valóban önálló karakter megteremtésének lehetőségéről. Úgy vélem, az LMP egyetlen esélye az lett volna, ha az első pillanattól kezdve megpróbált volna ellenállni annak a kísértésnek, hogy maga is háborús logikában gondolkodjon saját ellenzéki szerepéről. Az alkotmánybírák megválasztásában tanúsított konstruktivitás – ami némileg váratlan volt számomra – mintha ennek egy kissé megkésített felismerését tükrözné.

K.: Végül nézzük a kormánypártokat. Elnök úr szerint milyen állapotban van a Fidesz?

K. L.: Közepesben. Jobb állapotban vagyunk, mint amilyenben ellenfeleink látni szeretnének bennünket, de nem olyan jóban, mint amilyenben mi szeretnénk magunkat látni. Az októberi népszavazáson mégiscsak annyi embert állítottunk a magunk álláspontja mellé, amennyi 1990 óta nem sorakozott fel egy oldalon, ami arra a következtetésre is vihette bennünket, hogy minden rendben van. Magától azonban semmi sem marad a helyén, vagy kerül oda, csak ha teszünk róla. Mindenek előtt meg kell jegyezni, hogy – mint történt ez 1998 után is – a kormányzás nagyon sok erőt vesz el a párttól. A kormányzás ettől függetlenül is öli a lelki energiákat: szükségképpen hibákkal, gyalóságokkal jár, nem képes minden elvárást kielégíteni, és nem is annyira lelkesítő, mint igazunk és erkölcsi fölényünk biztos tudatában ellenzékben küzdeni a kommunistákkal vagy örökösökkel szemben. A poszt-kommunistákat – hála Istennek – legyűrtük, bár – hogy Cseh Tamást idézzük – igénybe vett. Mára a rendszerüket is – ami paradox módon lényegét tekintve a rendszerváltás terméke volt – leépítettük. Közben alig ismerünk rá arra a világra, amelyet az uniós csatlakozásunk célként való megfogalmazásakor magunk elé képzeltünk. Nem beszélve azokról az arcokról, amelyeket akkor a tükrökben láttunk: mintha kicsit több lenne a ránc és az ősz hajszál.

„Saját gyermekeink generációja a rendszerváltással egyidős, ami nekik már történelem, nem egy személyes viszonyítási pont. Az ő bevonásuk nélkül nem lehet tartóssá tenni az általunk elért eredményeket, és folytatni a jó irányba megindult változásokat.”

Komoly erőfeszítéseket kell tennünk, hogy Magyarországon meg tudjuk haladni a politika generációs szétterjedettségét, amelyet éppen a 20. században megszerzett történelmi tapasztalatok – 1944-47, 1956, 1968, 1980-81 – különbözőségeiből fakadó kommunikációs nehézségek idéztek elő. Mindent akkor, amikor a demokratikus politikai rendszerek világszerte hitelességi válsággal küzdenek, és amikor az emberi közösségek összetartására szolgáló évezredek normák rendülnek meg. A feladat reménytelennek tűnik, de ezen múlik Magyarország jövője, ezért hát gyönyörű is egyben.

„Ez a párt egy zavaros gondolkodású, bizonytalan identitású elnök által vezetett, zavaros háttérű és bizonytalan identitású politikai erő képét mutatja, ennek minden veszélyével együtt.”

Év végi meglepetést jelentett a magyar belpolitikában, hogy a kormánypártok végül az LMP-vel állítottak közös alkotmánybíró-jelölteket. Hogyan látja a magyar zöldek jövőjét?

K. L.: Épp ez nem látszik világosan, hogy milyen színű is ez a párt. Zöld, kék, rózsaszín, netán vörös? Vagy amilyennek látszik: lila? Az LMP mozgásából nem kiolvasható, tényleg elhitték-e, hogy lehet más a politika, vagy sem. A gyakorlatban ugyanis nem csináltak mást, mint nagytmondásban és akcionizmusban versengtek a töb-